

Handreiking

“Landelijke Natuurbrand Boodschap 2013”

Communiceren over risico's van en zelfredzaamheid bij droogte en natuurbrand

Versie 2.0, oktober 2012

Landelijk
informatieknooppunt
natuurbranden

Deze handreiking voor risicocommunicatie over natuurbranden heeft als doel het risicobewustzijn en de zelfredzaamheid van natuurgebruikers, ondernemers en beheerders te verhogen. De bedoeling is dat elke Veiligheidsregio op basis van deze handreiking in de diverse risicogebieden in Nederland een regionaal uitvoeringsplan kan opstellen in samenspraak met betrokken

Handreiking “Landelijke Natuurbrand Boodschap 2013”

Communiceren over
risico's van en zelfredzaamheid
bij
droogte en natuurbrand

Versie 2.0, oktober 2012

Landelijke Kerngroep Natuurbranden

Inhoudsopgave

1. <u>Inleiding</u>	3
2. <u>Doelstelling/aanleiding</u>	4
3. <u>Wet- en regelgeving</u>	7
4. <u>Theoretisch en praktisch kader</u>	8
5. <u>Te hanteren gezamenlijke uitgangspunten</u>	11
6. <u>Doelgroepen</u>	13
7. <u>Communicatiematrix / uitvoeringskalender</u>	13
8. <u>Gezamenlijke toolbox risicocommunicatie</u>	13
9. <u>Uitvoering landelijke handreiking: de vrijblijvendheid voorbij</u>	14
<u>Bijlage 1 Basisafspraken en adviezen bij code oranje, code rood</u>	15
<u>Bijlage 2 Overzicht van doelgroepen</u>	17
<u>Bijlage 3 Voorbeeld communicatiematrix</u>	19

1. Inleiding

Deze Landelijke Natuurbrand Boodschap (LNB) 2013 is bedoeld als landelijke handreiking voor risicocommunicatie over natuurbranden met als doel het risicobewustzijn en de zelfredzaamheid te verhogen. Dit zowel voor natuurgebruikers, toeristen, recreanten, bewoners als voor bijvoorbeeld beheerders en ondernemers in natuurgebieden. De bedoeling is dat elke Veiligheidsregio op basis van deze handreiking een regionaal uitvoeringsplan kan opstellen gericht op risicocommunicatie in de belangrijkste risicogebieden. Op die manier ontstaat een samenhangende en landelijk dekkende denkwijze en uitvoering van risicocommunicatie over natuurbranden. De aandacht voor crisiscommunicatie maakt voorsnog geen onderdeel uit van dit plan, omdat door alle betrokken partners is vastgesteld dat de echte winst ligt in het creëren van bewustwording en het bieden van handelingsperspectieven.

Het document is dan ook een oproep tot samenwerking en gebiedsgericht maken en toepassen van het document. De partijen die met elkaar moeten samenwerken zijn alle organisaties (publiek en privaat) die zijn betrokken bij natuurbrand. Denk daarbij, naast de hulpverleningsdiensten, aan bijvoorbeeld de publieke en private terreineigenaren (vertegenwoordigd in het Bosschap), RECRON en ANWB.

Er is een sterke relatie met het landelijk Werkprogramma Natuurbranden 2012-2016 dat in november 2011 aan de minister van Veiligheid en Justitie is aangeboden namens de landelijke kerngroep Natuurbranden. Dat programma behelst de gezamenlijke ambities voor de aanpak van natuurbranden in Nederland door versterking van publiek-private samenwerking. Eén van de speerpunten in dit werkprogramma is preventie, met daarbij een nadrukkelijke aandacht voor het belang van het creëren van bewustwording van het risico op natuurbranden en de noodzaak tot investeren in zelfredzaamheid op individueel en gemeenschapsniveau.

Deze handreiking is, in samenspraak met betrokken communicatiemedewerkers van de relevante betrokken partners, opgesteld door de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG), de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) en het ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ) in opdracht van de landelijke kerngroep Natuurbranden.

Deze kerngroep staat onder voorzitterschap van de landelijk programmamanager natuurbranden. De kerngroep bestaat uit deskundigen en voorlopers op het gebied van natuurbranden die zich in willen zetten voor het onderwerp. De kerngroep adviseert de landelijk programmamanager op de namens de minister van Veiligheid en Justitie uit te voeren projecten, is zijn klankbord en fungeert als ambassadeur. In deze kerngroep zijn de volgende partijen vertegenwoordigd:

- Ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ)
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I)
- Veiligheidsberaad
- Nederlands Genootschap van Burgemeesters
- Voorlopers Provincies: provincies Gelderland, Noord-Brabant en Noord Holland.
- Nederlandse Vereniging voor Brandweezorg en Rampenbestrijding (NVBR)
- Raad van Korpschefs
- Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio, GHOR Nederland
- Bosschap
- RECRON, Vereniging Recreatieondernemers Nederland
- ANWB, Koninklijke Nederlandse Toeristenbond
- Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid (NIFV), per 2013 IFV

2. Doelstelling/aanleiding

Het schrijven van deze Landelijke Natuurbrand Boodschap komt voort uit de noodzaak voor een eenduidige landelijke manier van communiceren over zelfredzaamheid bij natuurbrand. Het doel van deze handreiking is tweeledig:

1. verhoging van het risicobewustzijn van natuurgebruikers, ondernemers en beheerders én
2. bevorderen van de zelfredzaamheid van natuurgebruikers.

Er kan een brandpreventieve werking uitgaan van de concrete inzet van communicatiemiddelen ter ondersteuning hiervan. De bedoeling is dat elke Veiligheidsregio op basis hiervan een regionaal uitvoeringsplan kan opstellen in samenspraak met betrokken partners in de diverse risicogebieden.

Die noodzaak is duidelijk op te maken uit gesprekken met mensen in de regio's en uit rapporten zoals het Rapport Natuurbranden, Onderzoek naar de voorbereidingen in de veiligheidsregio's van de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (IOOV, per april 2012 Inspectie VenJ) in 2011 en het landelijk Werkprogramma Natuurbranden 2012-2016.

Daarnaast heeft de Commissie Risicobeheersing Natuurbranden Veluwe (CRNV) aan de VNOG en VGGM de opdracht gegeven om de (regionale) Natuurlijke Boodschap van 2009 te actualiseren.

- Landelijk Werkprogramma Natuurbranden 2012-2016

In dit document presenteert de Landelijke Kerngroep Natuurbranden haar advies en werkprogramma aan de minister van Veiligheid en Justitie met betrekking tot de interbestuurlijke aanpak van Natuurbranden voor de periode 2012-2016.

Het advies en werkprogramma herbergt enerzijds de ambities en anderzijds de lopende en voorgenomen acties om de publiek-private samenwerking op het gebied van natuurbrandbeheersing en -bestrijding in ons land op een hoger plan te brengen.

Het onderwerp risicocommunicatie komt hierbij ook aan bod. En wel in de vorm van een actiepunten dat verzoekt om tot landelijke afstemming te komen inzake het risicocommunicatiebeleid rondom natuurbranden in Nederland.

- Rapport IOOV, Natuurbranden 2011

Met respect voor de bestuurlijke vrijheid van de regionale besturen is de Inspectie OOV toch van oordeel dat de voorbereiding op natuurbranden in Nederland 'niet adequaat' verloopt. Van de tien onderzochte regio's hebben de twee 'Veluwe' regio's hun voorbereidingen, zowel bestuurlijk als operationeel, goed op orde.

In de overige onderzochte regio's zijn de voorbereidingen zeer wisselend van aard en kwaliteit, veelal weinig gestructureerd en vaak slechts op gemeentelijk niveau georganiseerd.

De aandacht van het regionaal bestuur voor natuurbranden wordt nogal eens overvleugeld door aandacht voor 'zwaardere geachte', of meer in de actualiteit staande, risico's in de regio. De operationele voorbereidingen vertonen dan eenzelfde beeld. Dit heeft ook invloed op de wijze van risicocommunicatie over dit onderwerp die over het algemeen zeer beperkt is.

- Updaten 'de Natuurlijke Boodschap' Veluwe

Zoals de IOOV al meldt in hun rapport (zie hierboven) hebben de VNOG en de VGGM de voorbereidingen op natuurbranden goed op orde. Om dat ook op orde te houden heeft de Commissie Risicobeheersing Natuurbranden Veluwe (CRNV) de opdracht gegeven het in 2009 opgeleverde document met betrekking tot communicatie droogte en natuurbranden te actualiseren.

De CRNV heeft ingestemd met het maken van de Landelijke boodschap en is voornemens die ook voor de VNOG en VGGM te gebruiken.

- Internationale ervaringen en opvattingen

Inzake risicocommunicatie met betrekking tot droogte en natuurbrand zijn de Verenigde Staten van Amerika (VS), Canada en Australië het meest vooruitstrevend. Zij zetten proactief in op het creëren van bewustwording vanuit een 'community safety approach'. Een tweetal benaderingen van natuurbrandveiligheid die al geruime tijd succesvol worden toegepast in de Verenigde Staten van Amerika is de 'Firewise communities'-aanpak én de "Ready, set, go-benadering". Het betreft hier niet alleen het creëren van bewustwording plus het vergroten van het risicobewustzijn. Het gaat ook om het realiseren van een gedeelde sense of urgency en het binnen de lokale gemeenschap vanuit de individuele en collectieve verantwoordelijkheid nemen en op elkaar afstemmen van effectieve natuurbrandpreventieve maatregelen.

Vanuit het concept van "community safety" en "brandveilig leven" willen we vanuit deze handreiking actief natuurbrandpreventiebeleid gericht op bewustwording en het bieden van handelingsperspectieven bevorderen.

Gedacht wordt aan het ontwikkelen van een logische set van praktische instrumenten waarmee op gerichte wijze burgers, terreinbeheerders, recreatieondernemers en andere instellingen en bedrijven in risicogebieden gestimuleerd kunnen worden tot het nemen van maatregelen op het gebied van risicobewustzijn, natuurbrandpreventie en zelfredzaamheid.

Vanzelfsprekend wordt bij het ontwikkelen van een methode aangesloten op het gedachtegoed vanuit Amerika. Het vergt echter wel een vertaalslag om deze methoden geschikt te maken voor de Nederlandse situatie.

Gevaar van natuurbrand

Een natuurbrand kan zich in een droge periode snel en onvoorspelbaar ontwikkelen. Nederland heeft veel natuurgebieden waar gewoon, gewerkt, gerecreëerd en gezorgd/verzorgd wordt, zoals heide, bossen, veen en duinen. Bovendien zijn de randen van de natuurgebieden vaak verweven met recreatieve voorzieningen, instellingen (bijv. Bejaardenhuizen), vitale infrastructuur en bebouwing/bewoning. Speciale aandacht dient er daarbij te zijn voor recreanten, die vaak niet goed bekend zijn in het natuurgebied en voor beperkt zelfredzamen in bijvoorbeeld zorginstellingen. In tijden van grote droogte is de kans op een natuurbrand aanwezig. Uit onderzoek (Van Gulik, (2008), "Natuurbrand een onderschat risico", 2008) blijkt dat de kans op een onbeheersbare natuurbrand in het grootste bos- en natuurgebied in ons land, de Veluwe, gemiddeld 4% per jaar en 50% in jaren met droogte is. Deze kans is veel hoger als je het bijv. vergelijkt met andere omgevingsrisico's, zoals gevaarlijke stoffen (0,0001% per jaar).

Wat doet de overheid aan natuurbrandpreventie?

De brandweer treft samen met (recreatie)ondernemers, natuurbeheerders, defensie en gemeenten diverse voorbereidingen. Op de eerste plaats wordt een gebied zo beheerd dat brand weinig kans krijgt. Er wordt bijvoorbeeld in de gebieden begroeiing geplant die minder brandgevoelig is. In veel bossen is de afgelopen decennia stelselmatig naaldhout vervangen door loofhout dat veel meer water vasthoudt. Ook wordt gezorgd voor goede vluchtplannen, vluchtwegen en bereikbaarheid voor hulpdiensten en voldoende bluswatervoorzieningen in natuurgebieden. Bij gebouwen en bijvoorbeeld bedrijven- en recreatieterreinen wordt toegezien op ontvluchtingsmogelijkheden, ontruimingsplannen en bereikbaarheid- en bluswatervoorzieningen. De hulpdiensten oefenen regelmatig samen met de betrokkenen zoals bijv. de natuureigenaren en campingeigenaren

hoe te handelen bij een calamiteit. Als er toch brand uitbreekt, wordt de schade zo klein mogelijk gehouden door de inzet van extra materieel en mankracht. Ook maken gemeenten samen met beheerders en hulpdiensten afspraken over wijze van handelen en communicatie om zodoende goed voorbereid te zijn bij bosbranden. Taken en procedures worden regelmatig geactualiseerd.

Ook staan er in verschillende regio's in Nederland een aantal meetstations dat onder andere luchtvochtigheid, temperatuur, windsnelheid en windrichting meten. Deze gegevens worden doorgegeven aan de hulpdiensten in de regio. Als de droogte boven een bepaald niveau komt, kan er met vliegtuigjes worden gepatrouilleerd. De gegevens uit deze meetstations worden ook gebruikt voor de website www.natuurbrandgevaar.nl. Op deze site kunnen natuurgebruikers zien hoe groot het risico op natuurbrand op een bepaald moment is. De website laat voor de aangesloten regio's d.m.v. kleurcodes zien of het heel (brand)veilig is in de natuur of juist niet. Ook is er op te lezen hoe de brandweer bij de verschillende kleurcodes de operationele inzet aanpast.

Bij het schrijven van dit document is de natuurbrandgevaarthermometer niet in alle voor natuurbrand relevante veiligheidsregio's beschikbaar. Dit betekent ook dat niet alle regio's beschikken over meetstations. In het landelijk werkprogramma Natuurbranden 2012-2016 is een project benoemd om voor eind 2016 tot landelijke dekking van de meetstations te komen en eenduidige hantering van de natuurbrandgevaarthermometer. Daarbij dient een oplossing te worden gevonden voor de huidige verschillen tussen de regio's en dienen er op korte termijn handelingsperspectieven op de site te komen.

Op iets langere termijn is het logisch om een tweedeling te maken in de communicatie naar de hulpdiensten en de communicatie naar burgers. Natuurbrandgevaar.nl kan worden gehandhaafd voor de hulpdiensten. Er wordt gezocht naar een domeinnaam die gebruikt kan worden voor de communicatie naar burgers. Deze nieuwe domeinnaam moet beter passen bij het onderwerp in combinatie met de wens om niet alleen vanuit gevaar te communiceren. Dit wordt in een apart projectteam opgepakt waarbij de partners op de hoogte worden gehouden en betrokken worden bij de besluitvorming.

3. Wet en regelgeving

Er is verschillende wet- en regelgeving die relevant is voor de communicatie rond natuurbranden. De Wet Veiligheidsregio's beschrijft bijvoorbeeld de taak- en verantwoordelijkheidsverdeling omtrent risicocommunicatie. Deze wet beschrijft overigens ook de verantwoordelijkheidsverdeling van crisiscommunicatie. Hiervan hebben we eerder al aangegeven dat het geen onderdeel is van dit plan.

Wet Veiligheidsregio's (Wvr)

Artikel 46

1. Het bestuur van de veiligheidsregio draagt er zorg voor dat de Minister van VenJ, de Commissaris van de Koningin en de hoofdofficier van Justitie informatie wordt verschaft over de rampen en de crises die de regio kunnen treffen, en over de maatregelen die zijn getroffen ter voorkoming en bestrijding of beheersing.
2. Het bestuur van de veiligheidsregio draagt er zorg voor dat de bevolking informatie wordt verschaft over de rampen en de crises die de regio kunnen treffen, over de maatregelen die zijn getroffen ter voorkoming en bestrijding of beheersing hiervan en over de daarbij te volgen gedragslijn.
3. Het bestuur van de veiligheidsregio draagt er zorg voor dat de bij de rampenbestrijding en de crisisbeheersing in de regio betrokken personen informatie wordt verschaft over de rampen en de crises die de regio kunnen treffen, de risico's die hun inzet kan hebben voor hun gezondheid en de voorzorgsmaatregelen die in verband daarmee zijn of zullen worden getroffen.
4. Het bestuur stemt zijn informatievoorziening, bedoeld in het eerste, tweede en derde lid, af met de informatievoorziening door of onder verantwoordelijkheid van Onze bij rampen en crises betrokken Ministers.
5. Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld over de informatievoorziening, bedoeld in het tweede en derde lid

Let op: In de Wvr wordt de verantwoordelijkheid voor Risicocommunicatie in eerste instantie bij (het bestuur van) de veiligheidsregio neergelegd. Dit wordt door regio's echter verschillend opgepakt; van uitvoerende tot coördinerende rol.

Aansprakelijkheid en zorgplicht voor terreineigenaren/natuurbeheerders

Op de site van het Bosschap (www.boschap.nl) is een aantal documenten te downloaden die verder uitdiepen hoe het is geregeld met de aansprakelijkheid en zorgplicht voor terreineigenaren. Hierin staat o.a. aangegeven:

Eigenaren van bos en natuur hebben een 'zorgplicht' om schade aan derden en daarmee schuld- of risicoaansprakelijkheid te voorkomen. En in het hoofdstuk "zorgplicht in trefwoorden" vinden we het onderstaande:

"Ken uw terrein"

Wat leeft er, wat groeit er, welke gebouwen en andere opstallen zijn aanwezig? Het vastleggen van de staat van het terrein op foto's kan de bewijslast ten goede komen. Dit geldt ook voor verslaglegging van inspectie, onderhoud en genomen maatregelen.

"Weten = waarschuwen"

Er kunnen zich altijd bijzondere situaties voordoen die gevaar opleveren voor het publiek. Als eigenaar of beheerder dient u het publiek tijdig te waarschuwen.

"Waarschuwing moet concreet zijn"

Een waarschuwing moet voldoende concreet en afschrikwekkend zijn en moet in ieder geval het concrete gevaar noemen en de gevolgen daarvan. Een bordje met "betreden met gevaar voor eigen leven" is dus niet voldoende, het bordje moet ook het gevaar zelf noemen. Helpt het bord niet, dan moeten andere afdoende maatregelen worden genomen (zoals fysieke afsluiting).

4. Theoretisch en praktisch kader

Gezamenlijke, duidelijke en, vooral, uniforme communicatie door publieke en private partijen kan het zelfredzame en gewenste (brandpreventie) gedrag van bewoners, gebruikers en beheerders van natuurgebieden, recreanten en toeristen bevorderen. Om het zelfredzame én gewenste preventieve gedrag te bevorderen moet men zich eerst bewust zijn van de risico's. En daarvoor is inzicht op de impact van het eigen gedrag en de risico's nodig.

Theoretisch kader

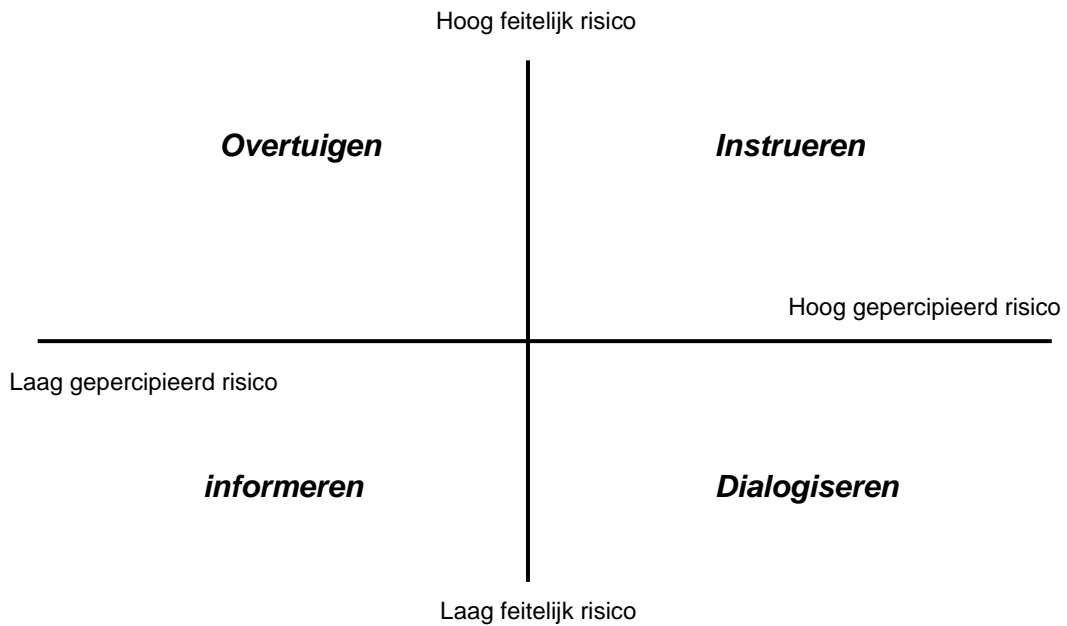
Uit een belevingsonderzoek "Perceptie en beleving, Rapportage 0-meting publieksonderzoek risicobeleving en informatiebehoefte Regio Gelderland Midden" (December 2007) blijkt dat in gemeenten met relatief veel natuurgebied ongeveer 1 op de 4 inwoners natuurbrand als bedreigend ziet. In gemeenten waar relatief weinig natuurgebieden zijn, betreft dit maar 1 op de 20 mensen. Dit geeft aan dat mensen die in of in de buurt van natuurgebieden wonen zich meer bewust zijn van de risico's. Op de vraag of er doden kunnen vallen bij natuurbrand wordt in alle gemeenten door de helft van de mensen deze vraag met ja beantwoord. Hierbij is maar een geringe verhoging te zien in gemeenten met relatief veel natuurgebied.

In het bevolkingsonderzoek 'Risicoloze start' dat in 2008 in Noord- en Oost-Gelderland is gedaan (door AcUtHas) blijkt dat bijvoorbeeld in Nunspeet bijna 65 % van de inwoners natuurbrand erkent als risico. Ook hier is men zich dus goed bewust van het risico. Echter, 'maar' 34 % van alle respondenten uit het onderzoek antwoordt dat zij denken dat er bij een natuurbrand ook doden kunnen vallen. In de bewustwording van de grootte van de risico's van natuurbrand valt dus nog veel winst te behalen.

Daarnaast is de motivatie om risico-informatie te zoeken van belang. Die blijkt sterker naarmate men zich meer zorgen maakt over de risico's, men minder het idee heeft al voldoende kennis over de risico's te hebben en men meer belang hecht aan de opvattingen over risico's van belangrijke andere personen. Bovendien is men sneller geneigd te gaan zoeken en/of actie te ondernemen als men denkt dat de eigen bijdrage ook gemakkelijk of redelijk eenvoudig te verwezenlijken is. (uit Framework of Risk Information Seeking (FRIS) van Ellen Misana – Ter Huurne, Universiteit van Twente).

Om burgers/natuurgebruikers te stimuleren zelfredzamer te worden en zelf op zoek te gaan naar risico-informatie, is een uitgebalanceerde combinatie van communicatiestrategieën noodzakelijk. Bijvoorbeeld, bij een nationale mediacampagne om risicobewustzijn te vergroten en mensen te stimuleren relevante risico-informatie te gaan zoeken, moet de inhoudelijke risico-informatievoorziening lokaal of regionaal plaatsvinden. Hierbij moet wel gelet worden op de juiste periode. Een campagne in november heeft minder impact dan een campagne in maart. Daarbij kan direct worden ingespeeld op het dynamische karakter van zowel de externe veiligheidsonderwerpen als informatiebehoeftes van het publiek.

Om de strategie voor de risicocommunicatie over natuurbrand te bepalen, kan gebruik worden gemaakt van het zogenoemde risicocommunicatie-kruispunt van Ruler (Ruler 1998).

Natuurbrand kan qua risicocommunicatie worden ingedeeld bij een hoog feitelijk risico en een matige perceptie. De strategie die hier uit volgt is: overtuigen. Alvorens te komen met instructies over het handelingsperspectief, zal het eerst nodig zijn de mensen bewust te maken van het risico op natuurbranden en de noodzaak om zelfredzaam te zijn. Vanzelfsprekend is ten tijde van een daadwerkelijke crisis, wanneer men het risico ook als hoog percipieert, het eerder zaak mensen te instrueren.

De risicocommunicatieboodschappen voor natuurbrand moeten daarom worden opgebouwd uit de volgende twee fases:

- Risicobewustzijn: uitleg risico en noodzaak zelfredzaamheid.
- Handelingsperspectief: instructies voorkomen natuurbrand en zelfredzaamheid bij natuurbrand.

Het doel van risicocommunicatie over natuurbranden (risicobewustzijn en zelfredzaamheid van gebruikers van natuurgebieden stimuleren):

1. De gebruikers van natuurgebieden (o.a. bewoners, recreanten, beheerders, ondernemers en producenten) zijn zich bewust van de risico's en eigen verantwoordelijkheid bij een natuurbrand.
2. De gebruikers weten:
 - a. wat ze kunnen doen om een natuurbrand te voorkomen,
 - b. hoe ze zich kunnen voorbereiden op een natuurbrand en
 - c. hoe ze moeten handelen tijdens een natuurbrand.

Om deze doelstelling te halen zijn de volgende randvoorwaarden van belang:

1. Duidelijke afspraken tussen belanghebbenden en verantwoordelijken, vanuit de visie dat veiligheid van de gebruikers en bescherming van natuurwaarden een gemeenschappelijk belang en verantwoordelijkheid is.
2. Eén uniforme, tussen alle betrokken partners afgestemde, communicatieboodschap per risicogebied met betrekking tot droogte en brandgevaar in de natuur
3. Door met één boodschap te werken, waarbij de aanpak kan verschillen naar doelgroep, straalt de communicatie eenheid uit en komen boodschappen om bewustwording en handelingsperspectief te vergroten herkenbaar en duidelijk over op de doelgroepen.

4. Gezamenlijke en gelijktijdige risicocommunicatie, niet alleen binnen de eigen regio maar ook in afstemming met andere regio's. Communicatie in de vorm van een draaggolf bevordert de samenhang in de verschillende communicatieactiviteiten van de diverse partijen en versterkt de communicatie.
5. Zo gericht mogelijk gebruik maken van op doelgroep afgestemde middelen, zodat het bereik zo effectief mogelijk is.
6. Risicocommunicatie is een continu proces, onafhankelijk van het (natuurbrand)seizoen of een codering.

Praktisch kader

Tot voor enkele jaren was de communicatiestrategie terughoudend op actieve landelijke communicatie in droge periodes. Vanuit de algemene opvatting dat het vestigen van aandacht op het gevaar van natuurbranden mogelijk brandstichters lokt / brandstichting uitlokt. Op lokaal niveau zijn altijd wel pro-actief betrokken organisaties en bedrijven op de hoogte gebracht van de maatregelen en risico's. De communicatie van het Veluwemassief met betrekking tot natuurbrandrisico's in Gelderland is destijds op dat uitgangspunt gestoeld. Ook instanties als Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten gaan uit van deze vooronderstelling. Er is geen onderzoek in Nederland gedaan om deze ervaringen uit de praktijk te onderbouwen of te weerleggen.

De ervaringen in de VS en Australië geven aan dat het in het natuurbrandseizoen niet actief communiceren hoogstens tot uitstel leidt van handelen van de seriematige brandstichters. Zorgvuldig, maar proactief communiceren over het risico op natuurbranden is pure noodzaak. Deze communicatie dient vooral gericht te zijn op het vergroten van het risicobewustzijn én het vergroten van kennis over risicovol handelen. Bezoekers van natuurgebieden blijken vaak niet te weten wat veilig handelen is en hebben ook geen kennis van het gevaar dat ze kunnen uitlokken met hun handelen. Bovendien is kennis over het handelingsperspectief als een situatie tot een mogelijke brand kan leiden, veelal afwezig.

Een afgeleide van het verhogen van het risicobewustzijn is daarbij dat natuurbezoekers ook meer alert zijn op afwijkend gedrag en daarbij als extra oren en ogen van bevoegd gezag kunnen fungeren.

De afgelopen jaren is er een snelle en evidente omwenteling geweest in het bestaan en gebruik van media. De gangbare media zijn gefocust op 'nieuws' en blijken een enorme interesse te hebben in (het gevaar van) natuurbranden binnen en buiten Nederland. Zodra er iets over te melden valt, zullen zij dat doen, al dan niet met ondersteuning, sturing of hulp van de betrokken instanties.

Vooraf in Gelderland zijn daar ervaringen mee opgedaan. In tijden van een verhoogd risico op natuurbrand zijn de mediavragen talrijk. Niet antwoorden is dan geen optie, dan gaan de media zelf wel op zoek naar antwoorden. Dit werkt onduidelijke boodschappen en niet op elkaar afgestemde berichten in de hand. Bovendien hebben verschillende informele en sociale media een grote vlucht genomen bij het verspreiden van nieuws en nieuwtjes. Twitter, Facebook, Youtube zijn daar de bekendste voorbeelden van. Kennis van het onderwerp is niet altijd een criterium om 'nieuws' te publiceren. Als duidelijk is dat er veel onwetendheid is over het veilig optreden in de natuur, is het zaak om ook via deze nieuwe media te bewaken dat er geen fabels in de wereld komen, maar juist op basis van betrouwbare informatie en feiten wordt gecommuniceerd. Ook dat pleit voor een actieve manier van communiceren voordat er een calamiteit plaatsvindt.

Op basis van het bovenstaande pleiten we voor het actief communiceren van de mate van het natuurbrandrisico en de bijbehorende handelingsperspectieven, zowel op het gebied van zelfredzaamheid als op het gebied van brandpreventie. Dus óók als het code rood is, actief communiceren wat men vooral wél moet doen, en ook wat men niet moet doen. Daarbij blijft belangrijk dat mensen, ook in tijden van droogte, zich welkom en prettig kunnen en moeten voelen in de Nederlandse natuurgebieden.

5. Te hanteren gezamenlijke uitgangspunten

Een van de belangrijkste onderdelen in het communicatieproces met betrekking tot natuurbrand is gezamenlijkheid tussen alle partners. Gezamenlijkheid in de uit te dragen boodschap, maar ook qua timing en een gelijke doelstelling voor iedereen is cruciaal in het proces. Bescherming van onze natuurgebieden en de veiligheid van de gebruikers ervan is immers een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid en in het collectieve belang van alle verantwoordelijken en belanghebbenden.

'Maatwerk in gezamenlijkheid'

De gebruikers van (recreanten, bewoners etc.) en ondernemers in de natuurgebieden vormen een reële, maar ook te beïnvloeden risicofactor. Om de communicatie met hen effectief te laten zijn, moet de boodschap zoveel mogelijk gelijkkluidend zijn met accenten op en vertaling naar het risico en handelingsperspectief van de betreffende doelgroep. De bevolking, het bedrijfsleven en de recreanten moeten ondubbelzinnig, ieder op zich, zich bewuster zijn van de risico's en wat men zelf kan én moet doen of laten. Zowel ter voorkoming van natuurbrand als voor de zelfredzaamheid.

Dit sluit niet uit dat er behoefte kan zijn aan maatwerk en lokale of regionale afspraken. De afspraken in een gebied als de Veluwe kunnen verschillen met de afspraken in bijvoorbeeld Zeeland. Dit is afhankelijk van het gebied, maar ook van bijvoorbeeld de verschillende soorten ondernemers, recreanten en bewoners.

Continue communicatie

Continue communicatie, ongeacht welke code er is, lijkt het meest effectief. Ook in tijden van code groen en geel is het immers van belang om op alle vlakken aandacht te besteden aan het onderwerp natuurbrand en het feit dat dit een reëel risico's is. Actief communiceren van de mate van het natuurbrandrisico met nadruk op de daaraan te koppelen handelingsperspectieven, zowel op het gebied van zelfredzaamheid als op het gebied van brandpreventie is hierbij het uitgangspunt.

Schoenmaker blijf bij je leest

Een gelijkkluidende communicatie over natuurbranden is lastig. Partijen hebben verschillende belangen en verantwoordelijkheden, doelgroepen, invalshoeken en niveaus van communiceren zijn divers.

Zo wordt een natuurgebied door een natuurbeheerder op andere criteria beoordeeld dan door ondernemers en recreanten. De hulpdiensten voelen zich verantwoordelijk voor de veiligheid, en ook de gemeenten en provincie hebben een eigen invalshoek.

Door deze verschillen in invalshoeken en belangen, kunnen bijvoorbeeld strijdige maatregelen en boodschappen ontstaan en een verschil in informatieverstrekking. Dat is nadrukkelijk niet de bedoeling.

Cruciaal in alle communicatie is dat iedereen communiceert over de eigen taken en verantwoordelijkheden, zonder het gezamenlijk belang (=bescherming van onze natuurgebieden en de veiligheid van de gebruikers ervan) uit het oog te verliezen. Afstemming is daarbij van groot belang. De kracht van het

communiceren over de eigen taken ligt ook in het feit dat de partijen goed bereik hebben bij de eigen doelgroep.

<u>Voorbeelden</u>	<u>Partij</u>	<u>Doelgroep</u>	<u>opmerking</u>
Wat betekent code rood voor de uitrukcapaciteit van de brandweer?	Veiligheidsregio / brandweer	<ul style="list-style-type: none"> ○ Inwoners ○ recreanten ○ media 	
Welke maatregelen zijn er genomen ten aanzien van de begroeiing van gebied X om de brandveiligheid te vergroten?	Terreinbeheerder	<ul style="list-style-type: none"> ○ Inwoners ○ Recreanten ○ Media 	Mogelijk woordvoering via terreinbeheerder zoals Staatsbosbeheer
Is camping X goed voorbereid op een eventuele calamiteit?	Campingeigenaar	<ul style="list-style-type: none"> ○ Recreanten/ toeristen 	Mogelijk via Recron

Uniforme basisafspraken en adviezen inzake kleurcodering

Van belang is dat in iedere veiligheidsregio in het kader van risicocommunicatie op basis van een uniforme set van afspraken adviezen tot stand komen over het hanteren van kleurcodering, gekoppeld aan de natuurbrandgevaarthermometer (www.natuurbrandgevaar.nl). We hebben het hier dan over de periode waarbij geen sprake is van een feitelijk incident, maar dat de kleurcodering van kracht is. In bijlage 1 hebben we voor de codering oranje en rood een set van te hanteren basisafspraken en adviezen uitgewerkt. Daarbij is er een verschil tussen de externe boodschap, gericht op handelingsperspectieven en risicobewustzijn, en de boodschap gericht op de hulpverleningsdiensten over de in te zetten middelen/mankracht per codering.

In een apart project wordt gekeken naar het huidige gebruik van de site natuurbrandgevaar.nl en de verschillende doelgroepen waarvoor de site nu wordt ingezet (burgers én hulpdiensten). Het lijkt logisch om een knip te maken en de huidige site te blijven gebruiken voor de hulpdiensten en een nieuwe site te ontwikkelen die zich minder focust op het aspect van gevaar, maar meer de nadruk legt op het creëren van risicobewustzijn, het wijzen op individuele en collectieve verantwoordelijkheden én het bieden van handelingsperspectieven. Uiteraard worden alle partijen die hier belang bij hebben betrokken bij de stappen in dit project.

Investeren in onderzoek naar effect op gedrag

De effecten van de te zenden boodschappen richting de diverse doelgroepen (ontvangers) op gedrag en handelen dienen in kaart te worden gebracht. Onafhankelijk (wetenschappelijk) onderzoek verdient hierbij de aanbeveling om de rendementen en effecten in kaart te brengen. Ook het structureel evalueren van de inzet van communicatiemiddelen op effecten van gedrag en handelen van mensen is uitgangspunt bij het uitvoeren van deze communicatiehandreiking. Binnen het landelijk werkprogramma Natuurbranden worden deze onderwerpen meegenomen in het opstellen van de landelijke strategische onderzoeksagenda Natuurbranden.

6. Doelgroepen

Er zijn weinig mensen in Nederland, die niet binnen een doelgroep inzake natuurbrandrisico vallen. Immers, de natuur in ons land kenmerkt zich door een dichte verwevenheid tussen bewoning, ander gebruik en natuurbeleving. In de opsomming van doelgroepen in bijlage 2 is geprobeerd zoveel mogelijk structuur aan te brengen in typen doelgroepen. Natuurlijk is een dergelijke lijst niet definitief én zal hij per gebruiker van deze Landelijke Natuurbrand Boodschap moeten worden aangevuld met regionale/lokale doelgroepen.

De doelgroepen hoeven niet alleen te worden beschouwd als *ontvanger* van de risicoboodschap. Sommigen kunnen ook worden ingezet als *ambassadeur* van die boodschap. Zo is bijvoorbeeld gebleken dat kinderen uitstekend in staat zijn om risicobewustzijn bij hun ouders te ontwikkelen op het gebied van rookmelders. Een campingeigenaar moet het goede voorbeeld geven als ambassadeur naar zijn gasten.

Speciale aandacht wordt gevraagd voor de doelgroep van recreanten en toeristen, kinderen, ouderen en verminderd-zelfredzamen plus de vitale infrastructuurbedrijven en zorginstellingen.

7. Communicatiematrix

Bij het maken van het communicatieplan per risicogebied is het belangrijk na te denken over welke middelen wanneer en naar welke doelgroepen worden ingezet, in afstemming met de partners. Een voorbeeld van een communicatiematrix staat in bijlage 3. Deze communicatiematrix biedt de mogelijkheid inzicht te krijgen in de inzet van mensen, communicatiemiddelen en doelgroepen.

8. Gezamenlijke toolbox risicocommunicatie

Naast de eigen middelen en kanalen die iedere organisatie kan gebruiken om zijn/haar achterban te informeren en voor te lichten over de risico's van natuurbranden is het zinvol ook gezamenlijke middelen in te zetten en hierover afspraken vast te leggen in bijvoorbeeld een protocol. Doel van deze middelen is om periodiek richting doelgroep(en) ook eenheid van communicatie en informatie uit te stralen. Het verdient daarbij aanbeveling hiervoor één uitstraling in de vorm van een gezamenlijke te hanteren look and feel te gebruiken (logo). Het vraagt vanzelfsprekend om een gezamenlijke investering om deze toolbox te vullen.

Mogelijke instrumenten die in deze toolbox kunnen worden geplaatst, zijn:

- Door slimmer samen te werken en het beter op elkaar afstemmen van de bestaande communicatiemiddelen die bij alle partners aanwezig zijn een groter effect en bereik te bewerkstelligen (multi-channel benadering).
- Gebruik van de al ontwikkelde website www.infopuntnatuurbranden.nl voor meer beleidsmatige aspecten en als hét kennisplatform voor professionals. Deze website wordt beheerd door en is gekoppeld aan Infopunt Veiligheid.
- Het tijdelijk opwaarderen van de site www.natuurbrandgevaar.nl als landelijk dekkende website door een koppeling te leggen tussen de kleurcodering en boodschappen over te creëren risicobewustzijn én het bieden van concrete handelingsperspectieven. De focus in de communicatie (op het openbare, voor burgers zichtbare gedeelte van de website) ligt hierbij dus niet op het gevaarsaspect, maar op goed en verantwoord gastheerschap (mensen zijn en blijven welkom buiten). Van belang is dat alle websites van betrokken partners verwijzen naar deze website voor de bredere algemene publieksinformatie. In de toekomst willen we zo spoedig mogelijk toewerken naar enerzijds een (nieuw te ontwikkelen) publiekssite en anderzijds een site voor professionals. Voor dit laatste zou www.natuurbrandgevaar.nl, in aangepaste vorm, kunnen worden gehandhaafd.

- Gezamenlijke brochures voor diverse doelgroepen zoals ondernemers en kleine terreineigenaren met uniforme en heldere communicatieboodschappen met o.a. tips voor natuurbrandpreventie (zoning eigen terrein) die via de website kunnen worden geprint.
- Gezamenlijke landelijke persbijeenkomsten in steeds wisselende risicogebieden voor het begin (maart) én het einde (oktober) van het natuurbrandseizoen gericht op het informeren van de landelijke media én het publiek. Een optie is de bijeenkomst in oktober te koppelen aan de nationale brandpreventieweek.

9. Uitvoering handreiking: de vrijblijvendheid voorbij

De opstellers van de Landelijke Natuurbrand Boodschap onderschrijven de noodzaak om het bewustzijn rondom het gevaar van natuurbranden te vergroten. De gemiddelde Nederlander heeft in die zin een achterstand ten opzichte van andere landen. Niets doen, is daarbij geen optie! De intentie dient bij alle betrokken partners te zijn dat we met deze handreiking de vrijblijvendheid voorbij zijn. Alleen met een gezamenlijke inspanning, door slim samen te werken en effectief gebruik te maken van de bestaande beperkte middelen, kunnen stappen voorwaarts worden gemaakt.

Doel is om met behulp van deze handreiking voor het nieuwe natuurbrandseizoen in 2013 begint, lees maart 2013, actief van start te gaan met risicocommunicatie. Dit geldt voor alle betrokken publieke en private partners zowel landelijk als in de geïdentificeerde risicogebieden Zeker in die pilotgebieden in Gelderland, Noord-Holland, Noord-Brabant en Drenthe waarin men al actief aan de slag is met een gebiedsgerichte aanpak.

De expertregio Natuurbranden (in oprichting) wil vanuit de wettelijke taak¹ van gemeenten en veiligheidsregio's voor risicocommunicatie, primair de veiligheidsregio's en andere betrokken partners proactief bijstaan met advies en een productaanbod. Een aanbod dat aansluit bij de concrete vragen en behoeften uit 'de markt'. Daarbij maakt de expertregio gebruik van de gebundelde kennis en expertise die er in Nederland en internationaal beschikbaar is.

¹ Wet Veiligheidsregio's, artikel 45-50.

Bijlage 1. Basisafspraken en adviezen bij te hanteren kleurcodering

Eenheid in communicatie wordt versterkt als alle partners dezelfde boodschap hanteren. Onderstaand de communicatieboodschap voor natuurgebruikers bij de verschillende codes:

Code groen / geel (continue boodschap)

Op dit moment is het niet erg droog in de natuur. Er is geen grote kans op een, snel uitbreidende, natuurbrand, maar tóch kan het gebeuren! Helpt u mee om het te voorkomen.

In het algemeen geldt dat in natuurgebieden met bos, heide, gras(duinen) bij droog weer de kans op natuurbrand toeneemt. Een natuurbrand kan zich in droge periodes zeer snel en onvoorspelbaar ontwikkelen/uitbreiden.

Wat betekent dit voor u?

- Wees altijd voorzichtig met vuur. Open vuur (bijvoorbeeld vuurkorf of bbq) mag alleen op de speciale picknick- en vuurplaatsen of met toestemming van de terreineigenaar op een ruim verhard of zanderige stuk ondergrond. Maak in droge periodes geen open vuur.
- Veroorzaak niet per ongeluk een natuurbrand: gooi daarom sigaretten en glas altijd in een prullenbak of neem het mee. Denk ook aan gebruikte kolen van de bbq of opgehoopt tuinafval (broei) etc.
- Wees alert op verdachte situaties en meldt die bij de terreineigenaar of een hulpdienst
- Parkeer uw auto niet buiten de daarvoor bestemde plekken. De katalysator (vaak erg heet en aan de onderkant van de auto) maar ook een hete uitlaat kan in hoog en droog gras brand veroorzaken.
- Houd op uw verblijfplaats altijd blusmiddelen bij de hand, bijvoorbeeld een blusdeken, tuinslang, brandblusser of desnoods een emmer water.
- Niet overal in de natuur heeft u goed bereik met uw mobiele telefoon. Help mee door foto's/film te maken en een locatie, persoonskenmerken en bijvoorbeeld een kenteken te onthouden als u een situatie niet vertrouwt.

Als er brand is:

- Wacht hulp niet af. Vlucht zo snel en ver mogelijk weg van de brand. Indien mogelijk naar de openbare weg.
- Loop daarbij niet voor de brand uit, of in de richting waarin de brand zich verspreid maar haaks op de brand waarmee u de kans verkleint dat de brand u inhaalt.
- Wees extra alert in natuurgebieden met heide en dennenbos. Hier is de kans op een snel uitbreidende brand groter dan in een loofbos.
- Help andere mensen en kinderen op een veilige plek, zoals een openbare weg of groot verhard terrein te komen.
- Bel 112 om de locatie van de brand zo precies mogelijk door te geven. Kijk in uw omgeving of je herkenningspunten hebt zoals straatborden, nummers op banken of nummer van een ANWB paddenstoel.

Code Oranje

Het weer is aangenaam, maar het is ook erg droog in de natuur. De kans is aanwezig dat een snel uitbreidende natuurbrand ontstaat. Een natuurbrand kan zich in droge periodes snel en onvoorspelbaar ontwikkelen. Terreineigenaren en hulpdiensten zijn in deze periode extra alert maar vragen ook uw medewerking om natuurbrand te voorkomen.

Wat betekent dit voor u?

- U mag niet meer stoken, ook al heeft u een ontheffing op het stookverbod.
- In de natuurgebieden mag u geen (kook)vuren maken.
- Vuurkorven, fakkels, wensballonnen en vuurwerk zijn ook niet toegestaan, en natuurlijk wordt roken in het gebied afgeraden in verband met achterblijvende smeulende peuken.
- Houd op uw verblijfplaats altijd blusmiddelen bij de hand, bijvoorbeeld een blusdeken, tuinslang, brandblusser of desnoods een emmer water.
- Veroorzaak niet per ongeluk een natuurbrand: gooi daarom sigaretten en glas altijd in een prullenbak of neem het mee. Denk ook aan gebruikte kolen van de bbq of tuinafval (in verband met broei) etc.
- Parkeer uw auto niet buiten de daarvoor bestemde plekken. De katalysator (vaak erg heet en aan de onderkant van de auto) maar ook een hete uitlaat kan bijvoorbeeld in hoog en droog gras brand veroorzaken.

Verder:

- Wees alert op verdachte situaties en meld die bij de terreineigenaar of een hulpdienst (bij spoedeisende/levensbedreigende situaties 112, anders 0900 8844)
- Niet overal in de natuur heeft u goed bereik met uw mobiele telefoon. Help mee door foto's/film te maken als u een situatie niet vertrouwt of locatie, persoonskenmerken of bijv. een kenteken te onthouden.
- Houd u aan de toegangsregels en ga niet van wegen en paden af.
- Neem eventueel een topografische kaart / GPS / wandel App mee als u op stap gaat zodat u zich beter kunt oriënteren.

Wat moet u doen als er brand is?

- Wacht hulp niet af. Vlucht zo snel en ver mogelijk weg van de brand. Indien mogelijk naar de openbare weg.
- Loop daarbij niet voor de brand uit of in de richting waarin de brand zich verspreid, maar haaks op de brand waarmee u de kans verkleint dat de brand u inhaalt.
- Wees extra alert in droge gebieden zoals heide en dennenbos. Hier is de kans op een snel uitbreidende brand groter dan in een loofbos.
- Help andere mensen en kinderen op een veilige plek te komen;
- Bel 112 om de locatie van de brand zo precies mogelijk door te geven;

Code Rood

Het is lekker weer maar ook érg droog in de natuur. We moeten gezamenlijk dus extra alert zijn op het voorkomen van natuurbrand. In deze periode is de kans op het ontstaan van een natuurbrand extra groot. Een natuurbrand kan zich in deze vaak langdurige droge periodes zeer snel en onvoorspelbaar ontwikkelen/uitbreiden, zeker als er een harde wind staat. Terreineigenaren en hulpdiensten zijn in deze periode extra alert maar vragen ook uw medewerking om natuurbrand te voorkomen en uw ogen open te houden als u van de natuur gaat genieten.

Wat betekent dit voor u?

- U mag **niet meer stoken**, ook al heeft u een ontheffing op het stookverbod.
- In de natuurgebieden mag u geen (kook)vuren maken.
- Vuurkorven, fakkels, wensballonnen en vuurwerk zijn ook niet toegestaan, en natuurlijk wordt roken in het gebied afgeraden in verband met achterblijvende smeulende peuken.
- Houd op uw verblijfplaats altijd **blusmiddelen** bij de hand, bijvoorbeeld een blusdeken, tuinslang, brandblusser of desnoods een emmer water.
- **Veroorzaak niet per ongeluk een natuurbrand:** gooi daarom sigaretten en glas altijd in een prullenbak of neem het mee. Denk ook aan gebruikte kolen van de bbq of tuinafval (in verband met broei) etc.
- Parkeer uw **auto** niet buiten de daarvoor bestemde plekken. De katalysator (vaak erg heet en aan de onderkant van de auto) maar ook een hete uitlaat kan bijvoorbeeld in hoog en droog gras brand veroorzaken.

Verder:

- Wees alert op verdachte situaties en meld die bij de terreineigenaar of een hulpdienst (bij spoedeisende/levensbedreigende situaties 112, anders 0900 8844)
- Niet overal in de natuur heeft u goed bereik met uw mobiele telefoon. Help mee door foto's/film te maken als u een situatie niet vertrouwt of locatie, persoonskenmerken of bijv. een kenteken te onthouden. Rondom dorpen of nabij grotere wegen is vaak wel beter bereik, neem meteen contact op met hulpdiensten als u iets verdachts heeft gezien
- Houdt u aan de toegangsregels en ga niet van wegen en paden af.
- Neem eventueel een topografische kaart mee als je op stap gaat zodat je je beter kunt oriënteren.

Wat moet u doen als er brand is?

- Wacht hulp niet af. Vlucht zo snel en ver mogelijk weg van de brand. Indien mogelijk naar de openbare weg.
- Loop daarbij niet voor de brand uit of in de richting waarin de brand zich verspreid, maar haaks op de brand waarmee je de kans verkleint dat de brand u inhaalt.
- Wees extra alert in natuurgebieden met heide en dennenbos. Hier is de kans op een snel uitbreidende brand groter dan in een loofbos.
- Help andere mensen en kinderen op een veilige plek te komen.
- Bel 112 om de locatie van de brand zo precies mogelijk door te geven.

Bijlage 2. Overzicht van doelgroepen

1. zelfredzame bewoners (12 – 75 jaar)
 - a. binnen een geïdentificeerd risicogebied
 - b. buiten een geïdentificeerd risicogebied
2. beperkt zelfredzame bewoners
Beperkt zelfredzame gebruikers zijn niet (goed) in staat om zichzelf te redden. Er zullen extra maatregelen moeten worden getroffen om hun veiligheid te waarborgen en dit dient meegenomen te worden in de communicatie.
 - a. ouderen (>75 jaar)
 - b. Zelfstandig wonende gehandicapten (visueel, auditief en anderszins fysiek)
 - c. directie zorginstellingen (als zijnde verantwoordelijk voor de 'echte' doelgroep, nl de bewoners van de instelling)
3. De jongere gebruikers van natuurgebieden (4 – 18 jaar)
 - 4-8 jaar
 - 8-12 jaar
 - 12-18

Deze doelgroep zal op een andere manier benaderd moeten worden. Kinderen kunnen ook worden ingezet als een ambassadeur naar hun ouders toe. (Kleine) kinderen staan nog veel meer open voor informatie en die informatie wordt daardoor op latere leeftijd meer als iets vanzelfsprekends gezien
4. Recreanten/toeristen
 - a. dagjesmensen, bijvoorbeeld bezoekers dierentuin, pretpark, dagcamping, museum
 - b. verblijvers van langere duur, b.v. camping- en hotelgasten, huisjesbewoners
 - c. verminderd zelfredzamen
 - i. kinderen (0-12 jaar)
 - ii. ouderen
 - iii. gehandicapten
 - d. Buitenlandse toeristen/recreanten (taalproblematiek)
5. ondernemers
 - a. campingeigenaren
De inrichtingen voor recreanten moeten zich als geen ander bewustzijn van de natuurbrandrisico's en voor deze risico's maatregelen treffen voor de eigen veiligheid maar ook die van de recreanten.
 - b. hoteleigenaren
 - c. eigenaren recreatieterrein/bungalowpark
 - d. agrariërs
 - e. beheerders van vitale infrastructuur
 - f. organisatoren (grootschalige) evenementen in natuurgebieden
 - g. overige bedrijven
6. natuurbeheerders en -eigenaren
 - a. Staatsbosbeheer
 - b. Natuurmonumenten
 - c. Lokale (grotere) eigenaren, b.v. Hoge Veluwe, Gelders Landschap, Kroondomeinen
 - d. Gemeenten
 - e. Defensie
 - f. Provincies
 - g. Particulieren, b.v. landgoederen
7. belangenvertegenwoordigers

- a. Bosschap
 - b. Verzekeraars
 - c. Waterschappen
 - d. ANWB
 - e. Nutsbedrijven
 - f. RECRON
 - g. Verenigingen cultureel erfgoed
8. hulpdiensten
- a. brandweer
 - b. politie
 - c. GHOR
 - d. defensie
9. overheid
- a. gemeenten
 - b. veiligheidsregio's
 - c. provincies
 - d. ministeries
10. media
- a. landelijk
 - b. lokaal/regionaal
 - c. specifiek, horend bij doelgroep
 - d. eigen

Bijlage 3. VOORBEELD communicatiematrix

NR.	AAN WIE?	WELKE BOODSCHAP?	WANNEER?	HOE EN DOOR WIE?	BIJZONDERHEDEN
1	Inwoners, bedrijven en instellingen, gemeenten binnen een geïdentificeerd risicogebied	<ul style="list-style-type: none"> • oorzaken natuurbrand • preventieve maatregelen (zoals brandveilig inrichten eigen terrein) • noodzaak tot zelfredzaamheid • bestaan van de website • oproep tot verstandig handelen • bestaan van flyers op... • 	jaarlijks begin maart. Dan natuurbrandgevaar het grootst vanwege ontbreken loof	<ul style="list-style-type: none"> • brief van VR/gemeente per adres, bedrijf, instelling • in huis aan huisblad • Website gemeente, elektronische nieuwsbrief gemeente, • website veiligheidsregio • Gebruik social media • Preventiefolder 	<ul style="list-style-type: none"> • bewust maken van risico's en wijzen op `rund'gedrag • Speciale aandacht voor kwetsbare groepen • melden gevaarlijke situaties
2	Inwoners, bedrijven en instellingen, gemeenten buiten een geïdentificeerd risicogebied	<ul style="list-style-type: none"> • aangeven geïdentificeerd risicogebied • oorzaken natuurbrand • preventieve maatregelen • noodzaak tot zelfredzaamheid • oproep tot verstandig handelen • bestaan van de website • 	jaarlijks begin maart	<ul style="list-style-type: none"> • door VR/gemeente in huis-aan-huisblad, • via website, elektronische nieuwsbrief gemeenten • Bedrijven, instellingen direct aanschrijven • Gebruik social media • 	<ul style="list-style-type: none"> • bewust maken van risico's binnen het gebied en wijzen op `rund'gedrag • Speciale aandacht voor kwetsbare groepen • melden gevaarlijke situaties • algemene voorlichting droge vegetatie ook buiten geïdentificeerde

NR.	AAN WIE?	WELKE BOODSCHAP?	WANNEER?	HOE EN DOOR WIE?	BIJZONDERHEDEN
					risicogebieden.
3	(dag)recreanten, toeristen en passanten <ul style="list-style-type: none"> ▪ In voor publiek toegankelijke natuurgebieden ▪ dierentuin ▪ RGV (recreatiegebieden) ▪ pretparken ▪ Evenemententerrein en 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ risico/effect natuurbrand • oorzaken natuurbrand • preventieve maatregelen • noodzaak tot zelfredzaamheid • oproep tot verstandig handelen en ogen open houden • wat niet meer mag in deze periode • bestaan van de website • 	dagelijks tijdens droogte (code oranje en rood)	<ul style="list-style-type: none"> • folder, websites ondernemer/gemeente • specifieke informatie van beheerders • Flyer bij ingang/kassa en sanitaire ruimten ahv kleurcodering • Gebruik social media, 	<ul style="list-style-type: none"> • bewust maken van risico's en wijzen op 'rond'gedrag' • Speciale aandacht voor kwetsbare groepen • Taal kan een issue zijn met veel buitenlandse toeristen en recreanten • melden gevaarlijke situaties • informatie via beheerders en ondernemers
4	ondernemers verblijfrecreatie <ul style="list-style-type: none"> • camping • bungalowpark • hotels • scouting 	<ul style="list-style-type: none"> • oorzaken natuurbrand • risico/effect natuurbrand • preventieve maatregelen (zoals brandveilig inrichten terrein) • noodzaak ontruimingsplan • informeer je bezoekers/gasten over risico en vooral ook handelingsperspectief (meer ogen buiten!) • gebruik de website 	<ul style="list-style-type: none"> • jaarlijks begin maart • dagelijks tijdens droogte (code oranje en rood) 	<ul style="list-style-type: none"> • jaarlijks aanschrijven van VR/gemeenten m.b.t. te nemen maatregelen bij code oranje en rood • Preventiefolder • per mail/SMS doorgeven heersend natuurbrandrisico 	Het doorgeven van code oranje of rood gebeurt door de Meldkamer. Ondernemers, zorginstellingen en andere kwetsbare objecten kunnen zich op de melding abonneren.

NR.	AAN WIE?	WELKE BOODSCHAP?	WANNEER?	HOE EN DOOR WIE?	BIJZONDERHEDEN
		•		• Bezoek belangrijkste risicocampings	
5	Vitale infrastructuren <ul style="list-style-type: none"> • Drinkwater • Gas en elektriciteit • Telecom 	<ul style="list-style-type: none"> • oorzaken natuurbrand • risico/effect • natuurbrand • preventieve maatregelen • gebruik de website 	<ul style="list-style-type: none"> • jaarlijks in het voorjaar • (medio maart), • dagelijks tijdens droogte (code oranje en rood) 	<ul style="list-style-type: none"> • jaarlijks aanschrijven door VR's/gemeenten m.b.t. te nemen maatregelen bij code oranje en rood • per mail/ SMS doorgeven heersend natuurbrandrisico 	Het doorgeven van code oranje of rood gebeurt door de Meldkamer. Ondernemer kan zich op de melding abonneren.
6	natuurbeheerders en -eigenaren <ul style="list-style-type: none"> • Staatsbosbeheer • Natuurmonumenten • Hoge Veluwe • Kroondomein • Gelders landschap • Gemeenten • particulieren 	<ul style="list-style-type: none"> • oorzaken natuurbrand • risico/effect natuurbrand • voorlichting preventieve maatregelen • gebruik de website • de inhoudelijke communicatieboodschap uit dit protocol, samen met de hulpdiensten 	<ul style="list-style-type: none"> • in het voorjaar • dagelijks tijdens droogte (code oranje en rood) 	<ul style="list-style-type: none"> • brief van VR/gemeenten • per mail / SMS 	Het doorgeven van code oranje of rood gebeurt door de Meldkamer Brandweer. Men kan zich op de melding abonneren. Werk samen bij het benaderen van doelgroepen

NR.	AAN WIE?	WELKE BOODSCHAP?	WANNEER?	HOE EN DOOR WIE?	BIJZONDERHEDEN
7	Brandweer (lokaal en regionaal)	De inhoudelijke communicatieboodschap uit dit protocol, samen met de terreineigenaren	Continue maar vooral tijdens droogte (code oranje en rood)		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Commandanten van Dienst informeren elkaar ▪ Betrokken VR's informeren elkaar ▪ Voorlichters informeren elkaar
8	Politie	De inhoudelijke communicatieboodschap uit dit protocol samen met de terreineigenaren	Continue maar vooral tijdens droogte (code oranje en rood)		Wanneer aanspreken op rundgedrag, en extra controles op risico's natuurbranden in periode van code oranje/rood.
9	Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Laten aanwijzen en communiceren in geïdentificeerde risicogebieden • Brief met maatregelen laten sturen aan bewoners, eigenaren / beheerders / ondernemers • Eigen BOA's (bijzondere opsporingsambtenaren) laten informeren over preventiemaatregelen bij code oranje en rood 	<ul style="list-style-type: none"> • Eenmalig en bij grote veranderingen • Jaarlijks (zie 1 en 2) 	<ul style="list-style-type: none"> • Huis-aan-huisblad, website, social media • brief 	<ul style="list-style-type: none"> • APV: kookvuren, fakkels, kaarsen, korven en terrashaarden • BBV: passende voorschriften • gebruik maken van thermometer op de website
10	Provincie(s)	<ul style="list-style-type: none"> • De inhoudelijke communicatieboodschap uit dit protocol 	na goedkeuring door interregionale commissie		

11	Waterschappen	<ul style="list-style-type: none"> De inhoudelijke communicatieboodschap uit dit protocol 	na goedkeuring door interregionale commissie	Via Waterschap communicatiekanalen	Gebruik maken van thermometer op de website
12	Veiligheidsregio (bronregio)	<ul style="list-style-type: none"> De inhoudelijke communicatieboodschap uit dit protocol Maken van uitvoeringsplan eigen regio 	jaarlijks (maart)	Mail/brief Social media	<ul style="list-style-type: none"> Regio's kunnen folders of informatie via websites aanleveren m.b.t risico's en preventieve maatregelen Regio's beheren natuurbrandgevaarthermometer
13	aangrenzende effectregio's	De inhoudelijke communicatieboodschap uit dit protocol	na goedkeuring door interregionale cie.	via overleg interprovinciaal/landelijk	
14	Boschap	De inhoudelijke communicatieboodschap uit dit protocol	periodiek	Via Boschap-communicatiekanalen	Na vaststelling landelijke boodschap
15	Recron	De inhoudelijke communicatieboodschap uit dit protocol	periodiek	Via Recron-communicatiekanalen	Na vaststelling landelijke boodschap
16	ANWB	De inhoudelijke communicatieboodschap uit dit protocol	periodiek	Via ANWB-communicatiekanalen	Na vaststelling landelijke boodschap
17	Media <ul style="list-style-type: none"> schrijvend RTV Websites (Nu.nl, etcetera) 	<ul style="list-style-type: none"> oorzaken natuurbrand risico/effect natuurbrand genomen maatregelen 	continue		wijzen op 'rond'gedrag

Dit is een uitgave van:
Ministerie van Veiligheid en Justitie
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

Oktober 2012 | Publicatienr: J-15984

Landelijk
informatieknoppunt
natuurbranden